

BŪSIMŲJŲ TEISĖSAUGOS PAREIGŲNŲ MOKOMOJI PRAKTIKA EDUKACINIS ASPEKTAS

Egidijus Nedzinskas

Mykolo Romerio universitetas, Kauno technologijos universitetas

Anotacija

Straipsnyje siekiama išryškinti mokomųjų praktikų edukacinį aspektą rengiant policijos pareigūnus Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakultete. Straipsnyje nagrinėjama mokomosios praktikos esmė, siekiai ir vertinimo kriterijai. Konstatuotina, kad universitetinis išsilavinimas tapo policijos tarnautojo privalumas: turėdamas aukštesnį išsilavinimo cenzą, pareigūnas galėjo geriau adaptuotis policijos ir piliečių santykiuose, kurie tapo atviresni ir keliantys abipusį pasitikėjimą. Tai siejasi su pasikeitusiomis nusikaltimų tendencijomis, jaunesnių ir žiauresnių nusikaltėlių gausėjimu, grupuočių valdomų narkotikų platinimo sudėtingų tinklų atsiradimu, teroristinių išpuolių ir tarptautinio nusikalstamumo bei nusikaltimų, vykdomų panaudojant sudėtingas technologijas, išplitimu.

Straipsnyje analizuojamos policijos personalo išsimokslinimo problemos ir naujų bei ankstesnių viešojo valdymo ir socialinio gyvenimo tendencijų įtaka policijos personalo rengimui.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: studentas, mokomoji praktika, policijos pareigūnas.

Įvadas

Esminiai šiuolaikinio viešojo administravimo pokyčiai sietini su valstybės tarnautojų lavinimo sistemos reformomis. Ne išimtis ir policijos organizacija kaip statutinė viešojo sektoriaus dalis. Policija, veikiama naujų viešojo valdymo tendencijų, vis labiau tampa ne baudžiamojo persekiojimo, o demilitarizuota nusikaltimų prevencijos institucija (Bubnys, Smalskys 2005; Birzer, 1999; Brogden, Jefferson, Walklate 1998). Tai turėjo įtakos keičiantis policijos mokymo ir rengimo kokybei. Universitetinis išsilavinimas tapo policijos tarnautojo privalumas: turėdamas aukštesnį išsilavinimo cenzą, pareigūnas galėjo geriau adaptuotis policijos ir gal bendruomenės santykiuose, kurie tapo atviresni ir keliantys abipusį pasitikėjimą (ypač nusikaltimų prevencijos darbe). Tai siejasi su pasikeitusiomis nusikaltimų tendencijomis, jaunesnių ir žiauresnių nusikaltėlių gausėjimu, grupuočių valdomų narkotikų platinimo sudėtingų tinklų atsiradimu, teroristinių išpuolių ir tarptautinio nusikalstamumo bei nusikaltimų, vykdomų panaudojant sudėtingas technologijas, išplitimu. Visuomenė iš policijos tarnybų reikalauja daugiau įvairesnių nusikalstamumo prevencijos paslaugų, didesnės atskaitomybės ir efektyvaus darbo (Šakočius 2002).

Policijos personalo kokybė labai priklauso nuo jo rengimo strategijos. Vakarų Europoje šios idėjos galutinai buvo įtvirtintos *Europos policininkų chartijoje*, (1993), priimtoje Strasbūre 1993 m. rugpjūčio 25 d. Dabar Vakarų pasaulio policijos rengimo filosofijoje vyrauja pagalba, dėmesys ir socialinis jautrumas bendruomenei. Policijos rengimo įstaigos pradeda rengti policijos pareigūną, atitinkantį naujosios viešosios vadybos standartus.

Šiuolaikinėje išsivysčiusioje ir demokratinėje visuomenėje tarnyba policijoje turėtų būti laikoma gerbtina profesija, nes ji reikalauja ne tik stipraus charakterio ir intelekto, gero fizinio pasiruošimo, bet ir noro tarnauti atsižvelgiant į asmens, visuomenės bei valstybės interesus. Remiantis šia nuostata valstybė nemažai dėmesio skiria policijos pareigūnų rengimo standartams, jų tobulinimui ir kokybei. Tokiam rengimui keliamas tikslas – parengti profesionalų, kvalifikuotą policijos pareigūną, kuris galėtų spręsti įvairaus pobūdžio teisinės-socialines problemas praktinėje veikloje užtikrindamas teisėtumą (Johnston, Cheurprakobkit 2002).

Policijos personalo kvalifikacija įgyjama pažinimo keliu. Aukštos kvalifikacijos poreikiai nulemia atitinkamas žinių perteikimo technologijas. Atitinkamas jų derinys leidžia nuosekliai pažinti reiškinius, tačiau kiekvienas technologijų elementas turi savotišką galimybių ribą. Pastaruoju metu, nestabiliai kintančioje aplinkoje, keičiasi pareigūnų kvalifikaciniai poreikiai – reikia greitai priimti savarankiškus neordinarius sprendimus. Priimant tokius sprendimus būtina neatidėliotina ir visapusiška situacijos analizė, atliekama sisteminant praktinę informaciją ir ją koreliuojant su atitinkamomis teorinėmis nuostatomis.

Policijos mokslas šiuolaikinėje Europoje traktuojamas kaip vienas iš visuotinės visuomenės integracijos procesų vaisių. Tai, kad kompleksiniai visuomenės reiškiniai gali būti savarankiški mokslo objektai, argumentuotai įrodė prof. R. Tidikis (2002), policijos praktinės veiklos tyrimus priskirdamas prakseologijai, o policijos mokslą – mezolygmens žinių sistemoms. Policijos mokslas nėra savitiksli ar skirtas šalies poreikiams tenkinti. Tiesioginis naudos gavėjas, bet kuriuo atveju ir bus valstybė ir visuomenės saugumą joje užtikrinančios institucijos.

Policijos rengimo įstaigose, praėjus bazinį rengimo kursą, turi būti mokoma ne tik organizuoti, planuoti, koordinuoti policijos veiklą ir analizuoti įvairius jos valdymo aspektus, bet ir praktinių teisėsaugos ir operatyvinės veiklos veiksmų. Tai gali užtikrinti tik gerai parengtos Teisės ir policijos veiklos bakalauro ir magistro programos, turinčios tikslą parengti kompetetingą policijos pareigūną, bet kada pasiruošusį eiti tam tikras vadovaujamas pareigas ir pasirengusį griežtesniam veikimui visuomenės labui.

Kasmet į Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto (toliau - Fakultetas) Teisės ir policijos veiklos studijų programą pagal Vidaus reikalų ministerijos užsakymą priimama apie 150 studentų. Policijos pareigūnų rengimas pagal universalųjį modelį yra sudėtingas procesas, nes teorinės žinios turi būti glaudžiai siejamos su praktika, o praktinių mokymų metu (treniruojant) sunku išanalizuoti bei išnagrinėti visus realius kasdieninėje veikloje nuolatos kintančius, analogo neturinčius įvykius. Taigi teorijos ir praktikos sąveika ypač reikšminga policijos veikloje ir, anot Mykolo Romerio universiteto prof. R. Tidikio (2002), „...*teorija be praktikos yra sausa, o praktika be teorijos akla*“. Teorija ir praktika, mokslinės ir empirinės žinios vienos kitas papildo, praturtina, vienos kitomis remiasi, formuluoja aktualias problemas, hipotezes, kelia tyrimo tikslus, apibrėžia tyrimo dalyką ir turinį. Sutinkama su L.W. Shermano (1978), nuomone „*policijos pareigūnų praktinis mokymas (police training) orientuojamas į tiesioginį policijos uždavinių ir funkcijų vykdymą, t. y. į policinės veiklos rezultatyvumą ir efektyvumą*“. Mūsų patirtis rodo, kad pirminės grandies policijos pareigūnų profesionalumą galima įvertinti jau po dviejų studijų semestrų atliekamos mokomosios praktikos metu, kai studentams Fakultete įgytas teorines žinias tenka taikyti praktikoje, susiduriant su realiomis situacijomis ir teisės pažeidėjais. Mokomosios praktikos metu studentai privalo kvalifikuotai įvertinti analogų neturinčias situacijas, neatidėliotinai priimti teisingus sprendimus, nuo kurių priklauso profesionali situacijos analizė ir teisės pažeidimo įforminimas.

Šiam tikslui pasiekti labai svarbu, kad studentui iki būsimosios mokomosios praktikos būtų suformuotas pačių svarbiausių teorinių žinių bagažas ir gebėjimas praktiškai jas taikyti.

Apie studentų mokomąją praktiką rašė ir šią problemą nagrinėjo: Vitkauskas (2005), Bankauskienė, Bankauskaitė-Sereikienė (2006), Nedzinskas, Janušauskas (2007a, 2007b, 2007c), Nedzinskas (2007), Jucevičienė, Valuckienė (2008).

Straipsnio tikslas – išryškinti Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakultete vykdomos Teisės ir policijos veiklos studijų programos praktinės dalies svarbą pareigūnų rengimui. Manome, kad tai padės išsiaiškinti kiek yra efektyvus studentų teorinių žinių ir praktinio pasirengimo taikymas praktikoje, policijos įstaigų ir jos atskirų padalinių veiklos vertinimas bei požiūris į savo pasirinktą profesiją.

Tyrimo metodai – literatūros, statistinės analizės, anketavimo ir lyginamasis.

Studentų mokomosios praktikos esmė

Studijų procese nuolat iškyla klausimas: kas svarbiau – teorinis pasirengimas ar praktiniai gebėjimai? Abejones nėra, svarbu ir viena ir kita, bet ar tai realiai pasiekama? Optimalus sprendimas, matyt, turėtų būti suvokiamas kaip šių procesų sintezė - prasmingas mokymasis, grįstas refleksija, sujungiantis individualią patirtį ir teorines žinias. Reflektyvus stebėjimas ir mąstymas bei individualios patirties kaupimas laikomi vienodai reikšmingomis sudedamosiomis, laiduojančiomis efektyvias studijas. Šis modelis analizuoja refleksyvaus mąstymo krizes, atsirandančias dėl „akademinių žinių aukštumų“ ir „netvarkingų praktikos žemumų“ atotrūkio ir pabrėžia šios mokymosi spiralės nenutrūkstumą, lankstumą bei universalumą. Dieninių studijų studentai pirmiausia įgyja teorinių žinių, po to jiems turi būti suteikta galimybė eksperimentuoti praktikos metu, tai refleksyviai apmąstyti ir kaupti individualią patirtį (Jucevičienė, Valuckienė 2008; Varricchio 1998).

Manome, kad svarbiausia sąlyga, užtikrinančia efektyvų laiko panaudojimą, skirtą praktikai, yra studentų parengimas šiai veiklos rūšiai viso mokymosi laikotarpiu. Jis turi vykti tokiomis kryptimis:

- Profesinis mokymas, realizuojamas per teorinius ir praktinius dėstomų studijų dalykų kursus;
- Profesinės asmenybės auklėjimas, kuris pasireiškia, kaip specialiai organizuotas ir kontroliuojamas procesas studento įtraukimo į profesinį būsimojo pareigūno darbą ir formavimą jame profesiskai svarbių asmeninių specialisto savybių.

Pirma kryptis pirmiausia numato žinių sistemos formavimą apie būsimosios profesijos ypatybes, įtraukiant pamatinių policijos disciplinų pagrindų įsisavinimą, susipažinimą su policijos praktinės veiklos metodikomis ir technologijomis, mokslinio pažinimo metodologija ir metodais. Toks parengimas įgyvendinamas daugiausia teorinės disciplinos paskaitų ir seminarų metu.

Be teorinio pasiruošimo būtina užtikrinti ir technologinį studentų parengimą būsimai praktikai. Praktiniai užsiėmimai vyksta seminarų, trenirų imituojančių vaidmenis ir dalyko dalykinius žaidimus. Seminarų metu numatomas preliminarus išankstinis veiklos projektų gynimas, kuris padeda studentui tobulinti „metodinį bagažą“. Įvairių situacijų suvaidinimas, užsiėmimų, fragmentų atlikimas padeda geresnei praktinei veiklai, suteikia pasitikėjimo savo jėgomis, leidžia išnagrinėti įvairius savo veiksmus.

Analitiniai studentų gebėjimai susiformuoja stebint patyrusių pedagogų veiksmus, analizuojant savo veiksmus, aptariant problemas dialogo metu įvairiame lygyje (pasisakymai ir samprotavimai seminarų ir paskaitų metu) ir galų gale studentas išsiugdo operatyvios refleksijos sugebėjimą, tai yra sugebėjimą suvokti darbo turinį ir jo rezultatus.

Mokomoji praktika (toliau – praktika) – tai Teisės ir policijos veiklos studijų programoje numatyta praktinio studentų rengimo policijos įstaigų padaliniuose forma. Bendradarbiaudamas su Policijos departamentu Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakultetas planuoja ir koordinuoja studentų paskirstymą į praktikos atlikimo vietas. Prieš prasidedant mokomajai praktikai Fakultetas studentus supažindina su praktikos tikslais ir uždaviniais, pateikia jiems studijų programoje numatytas

savarankiško darbo užduotis, mokomosios praktikos programos ir savarankiško darbo užduočių atlikimo metodiką.

Rengiant praktikai vadovautasi nuostata, kad kokybišką pareigūno parengimą lemia mokymo įstaigos ir policijos įstaigų darbuotojų bendros pastangos.

Praktikos metu, studentas įgyja pirminės grandies policijos pareigūno statusą. Tai reglamentuoja Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymas (2000), Vidaus tarnybos statutas (2003), Mykolo Romerio universiteto statutas (2004) ir Mykolo Romerio universiteto Studentų praktikos (stažuotės) nuostatai (2005). Mokomosios praktikos turinys sudarytas vadovaujantis Teisės ir policijos veiklos studijų programa bei LR švietimo ir mokslo ministerijos 2000 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. 1079 patvirtintu Policininko rengimo standartu (2000).

Praktikos metu studentams:

- ginklai neišduodami;
- neskiriamos savarankiškos tarnybos vykdymo užduotys;
- negalima atlikti procesinių veiksmų.

Mokomosios praktikos metu studentai vadovaujasi policijos pareigūnų darbą reglamentuojančiais teisės aktais ir privalo vykdyti praktikos vadovų ir kitų pareigūnų teisėtus reikalavimus. Jiems galima skirti policijos pareigūnams taikomas drausmines nuobaudas bei paskatinimus. Jei praktikos metu studento veikloje išryškėjo požymių, rodančių jį esant netinkamą pirminės grandies policijos pareigūno darbui arba buvo padarytas grubus drausmės pažeidimas, studentas gali būti nušalintas nuo tolimesnio praktikos atlikimo. Atsakingas už praktiką pareigūnas apie tai informuoja Fakultetą. Fakultetas taip pat informuojamas apie studento padarytus drausmės pažeidimus bei apie paskatinimo vertus poelgius.

Praktika siekiama, kad studentas įsisąmonintų policijos visuomeninę veiklą ir bendradarbiavimą akcentuojantį mąstymo būdą. Praktikos metu reikėtų akcentuoti teisingus veiklos metodus, policijos darbo kaip paslaugos pobūdį, savo profesijos atstovavimą, išlaikant policijos profesionalumą, sąmoningą iniciatyvumą, pasirengimą tarnauti žmonėms ir sugebėjimą atsižvelgti į visuomenės lūkesčius. Mokomosios praktikos metu reikia plačiau supažindinti studentą su tų institucijų veikla ir darbo metodais, su kuriomis policija daugiausia bendradarbiauja. Mokomoji praktika – tai etapas, kurio metu galima stebėti praktikanto tinkamumą policijos veiklai. Praktikos tikslas – pasiekti, kad studentas:

- susidarytų realybę paremtą vaizdą apie policijos darbą įvairiose tarnybose ir apie policijai keliamus reikalavimus ir suvokti policijos darbo kaip visuomeninės paslaugos pobūdį;
- išmoktų vykdyti įprastas universalaus policijos pareigūno užduotis;

Studentų mokomosios praktikos organizavimas

Mokomosios praktikos organizacinius ir metodinius klausimus reglamentuoja Viešojo saugumo fakultete patvirtinta Teisės ir policijos veiklos studijų programos

dieninių studijų I kurso studentų mokomosios praktikos programa (Greičius, Vitkauskas 2004).

Mokomosios praktikos pradžioje vyksta studentų supažindinimo su juos priimančiąja įstaiga etapas. Studentai turėtų būti supažindinti su policijos padalinio organizacija, veiklos aplinka, komisariatų skyriais ir padaliniais, policijos įstaigos vadovais, darbo laiku ir kitomis tarnybos sąlygomis, su tarnybinės uniformos, pažymėjimo ir spec. priemonių naudojimu susijusiais dalykais. Studentai privalo būti supažindinti su darbo saugumo reikalavimais. Praktikos pradžioje studentai turėtų susipažinti ir pasirašyti dėl praktikos metu gautos konfidencialios informacijos neskelbimo.

Praktikos vieta paskirta policijos įstaiga atsako už praktikai reikalingų resursų užtikrinimą bei praktikos įgyvendinimą. Policijos įstaiga išpareigoja organizuoti ir įgyvendinti mokomosios praktikos vykdymą ir tuo pačiu įvertinti mokomojoje praktikoje dalyvaujančio policijos pareigūno tinkamumą policijos darbui. Priimančias studentą padalinys paskiria praktikos vadovą, kuris vykdys mokomosios praktikos programoje numatytas funkcijas ir įvertins praktikoje dalyvaujančio studento tinkamumą profesinei veiklai. Praktika atliekama įvairiuose teritorinių policijos komisariatų struktūriniuose padaliniuose. Praktikos atlikimo eiliškumą nustato teritorinių policijos komisariatų vadovybė.

Fakultetas atsako už mokomosios praktikos turinio planavimą, jo atitikimą pareigūnų profesinio parengimo kvalifikaciniais reikalavimams, įgyvendinimo kontrolę, savalaikį policijos įstaigų padalinių informavimą ir dalyvauja koordinuojant praktikos vadovų bei atsakingais už praktiką paskirtų pareigūnų veiklą. Atsakingas už praktiką pareigūnas, pasibaigus praktikai ir įvertinus studentų veiklos praktikos metu rezultatus, ataskaitą apie praktikos organizavimą pateikia Fakulteto prodekanui ir Policijos departamento vadovybei. Studentai praktikos metu privalo atlikti visas praktikos vadovo skirtas mokomąsias užduotis ir kitus su praktika susijusius darbus. Mokomosios užduotys skiriamos kiekvienam policijos įstaigos padalinyje, kuriame tuo metu studentas atlieka praktiką. Praktikos vadovas skiria studentui užduotis suformuluodamas jas savo nuožiūra. Užduočių formuluotes ir jų atlikimo įvertinimą bei pastabas apie praktikanto veiklą praktikos vadovas įrašo į studentų praktikos atlikimo dokumentus. Studentas mokomosios praktikos metu dirba kartu su dviem ar daugiau pareigūnų, patruliuojančių sektoriuje, maršrute ar poste. Praktikantui turėtų būti sudaryta galimybė aktyviai dalyvauti vykdant patrulio užduotis. Vadovaujantis studentui patrulis vykdo įprastas jam priklausančias užduotis ir iškvietimus, tačiau tokiu būdu, kad praktikantui būtų galimybė priskirti rečiau pasitaikančias, praktikos programai priklausančias užduotis. Susipažįsta su eismo priežiūros padalinių darbo organizavimu. Kartu su patruliais patruliuoja gatvėse ir keliuose. Studentas dalyvauja uždarančias asmenis į areštinę, atliekant jų apžiūrą, skirstant į kameras, užtikrinant jų apsaugą bei išleidžiant iš areštinės ir kt.

Studentų mokomosios praktikos vertinimas

Praktikos ataskaita vertinama remiantis absoliučiais ir santykiniais kriterijais. Absoliutaus kriterijai reikalavimas – visos praktikos užduotys turi būti įvykdytos ir aprašytos. Santykinio kriterijai reikalavimas – pažymys rašomas atsižvelgiant į tai, kaip atrodo konkreti praktikos ataskaita visos grupės kontekste. Vertinant bus atsižvelgta į praktikos ataskaitos turinio validumą, t.y. ar studento dėstomos mintys, pastebėjimai, padarytos išvados yra susiję vienas su kitu loginiais ryšiais, ar jie nėra vienas kitam kardinaliai prieštaraujantys. Tiek studento būsimoje profesijoje, tiek praktikos ataskaitoje klaidų pripažinimas, pastebėjimas ir analizė yra svarbesni veiksniai, nei padarytos klaidos. Dėl šios priežasties tokios praktikos ataskaitos įvertinimas tik kyla. Ypatingai vertinamas studento gebėjimas vykdyti konkrečias policijos pareigūno funkcijas bei tinkamumas policijos darbui. Praktikos vertinimas turi didelę reikšmę konstatuojant studento pasirengimo tolimesnėms studijoms lygį. Praktikos vadovai ir atsakingi už praktiką pareigūnai studentų tinkamumą tarnybai ir profesinius įgūdžius vertina visos praktikos metu. Nuolatinis vertinimas vyksta per aptarimus ir diskusijas, kurių metu aptariamai praktikos rezultatai ir studento tinkamumas policijos pareigūno veiklai. Mokomųjų užduočių bei studentų veiklos rezultatų atskiruose policijos struktūriniuose padaliniuose vertinimas yra dešimties balų (1–10), kadangi rezultatai turi ir mokslinę tiriamąją reikšmę.

Vertinant studento praktikos metu pasiektus rezultatus atkreipiamas dėmesys į:

- studento tinkamumą policijos darbui ir jo individualias savybes;
- tinkamumą darbo ir mokomosioms užduotims vykdyti;
- požiūrį į darbą;
- iniciatyvumą.

Galutinio vertinimo teisingumas ir lygiavertiškumas užtikrinamas apibojant vertinamų sričių (temų) skaičių, parengiant mokomųjų užduočių temas bei standartizuojant vertinimo kriterijus. Vertinant studentų žinias remiamasi šiais kokybiniais vertinimo kriterijais:

- Praktikoje taikomų teorinių žinių sistemingumas, tai yra atskirų nagrinėjimo reiškinių ar proceso visumos komponentų ryšio supratimas, aiškinimas ir vertinimas; sąmoningas dalyko pagrindinių žinių, sąvokų įvaldymas, atsakymo argumentacijos ir pagrindimo lygis.
- Žinių praktinis įprasminimas, mokėjimas jomis operuoti analizuojant praktines situacijas; praktikanto požiūris į egzistuojančią praktiką, pažangią patirtį, jų vertinimas.
- Intelektualinės, profesinės veiklos mokėjimų ir įgūdžių susiformavimo lygis, jos atlikimo greitis, tikslumas ir efektyvumas (vertinant profesinės veiklos įvaldymo laipsnį).

Už praktiką studentai (ne vėliau kaip per 7 kalendorines dienas nuo praktikos pabaigos) atsiskaito komisijai, sudarytai iš Policijos veiklos katedros dėstytojų.

Studentai atsakingam už praktiką pareigūnui fakultete pateikia:

- Policijos komisariato vadovo patvirtintą praktikos įvertinimą;
- atsakingų už praktiką pareigūnų pasirašytą mokomųjų užduočių įvertinimą;
- praktikos dienoraštį ir praktikos ataskaitą, kurie, įvertinus praktiką gražinami studentui.

Bendrą praktikos organizavimą studentai vertina praktikai pasibaigus fakultete vykdomos apklausos metu. Jos metu studentai užpildo specialią praktikos efektyvumo anketą. Šios anketos analizė parodė, kad praktikantas, atlikęs praktiką, sustiprino fakultete įgytas teorines žinias ir pakankami gerai žino šias pagrindines policijos funkcijas:

- policijos patrulio teises ir taktiką, palaikant viešąją tvarką ir eismo saugumą, užkertant kelią nusikalstamoms veikoms ir jas išaiškinant, prevencinių renginių organizavimo bei dalyvavimo juose pagrindus;
- viešosios policijos patrulių padalinių darbo organizavimą; patrulinės tarnybos struktūrą, priemones ir vykdymo tvarką bei ypatumus; policijos patrulio pasiruošimo tarnybai tvarką ir užduočių vykdymo būdus;
- policijos prevencijos tyrėju (apylinkės inspektoriatas) darbo organizavimą, pareiškimų ir pranešimų apie nusikalstamas veikas priėmimo ir registravimo tvarką; asmenų pareiškimų nagrinėjimo tvarką; administracinių teisės pažeidimų bylų rengimą.

Analizuojant teritorinių policijos komisariatų, kuriuose vyko mokomoji praktika, vadovų atsiliepimus, nustatėme, kad mūsų studentai deramai atliko pavestas užduotis ir geba:

- užkardyti ir ryžtingai nutraukti viešosios tvarkos ir kitus teisės pažeidimus bei nusikaltimus;
- naudotis ryšio palaikymo priemonėmis; tvarkyti policijos padaliniuose esančią dokumentaciją; reguliuoti transporto ir pėsčiųjų eismą;
- vykdyti patrulio veiksmus, nustačius įsilaužimo arba kitokio kėsinimosi į stebimąjį objektą požymius; nustatyta tvarka įforminti teisės pažeidimų dokumentus;
- suteikti pirmąją medicininę pagalbą nukentėjusiems ir bejėgiškos būklės asmenims; profesionaliai bendrauti su piliečiais.

Galima teigti, kad konstruktyvią įsisavintų teorinių žinių transformaciją į gebėjimus praktikos metu apsprendė ugdomos konkrečios studento, kaip būsimojo pareigūno, asmenybės savybės. Mokomosios praktikos ataskaitos vertinimo analizė išryškino šias savybes:

Profesionalumas. Pareigūnas turi gebėti profesionaliai ir racionaliai spręsti įvairaus pobūdžio teisinės-socialines problemas savo praktinėje veikloje užtikrindamas teisėtumą.

Teisingumas. Pareigūnas gali jausti simpatiją ar antipatiją, tačiau tai neturi rasti atgarsio darbo kokybėje. Kokius jausmus besukeltų pilietis, santykiai su juo turi būti geranoriški, korektiški, dėmesingi, o jo problemos turi būti vertinamos adekvačiai.

Objektyvumas. Pareigūnas turi būti objektyvus, atsiriboti nuo savo emocijų. Priešingu atveju, darys net ir tai, ko jam visai nevertėtų daryti. Sąmoningas ir valingas kryptingumas, atliekant objektyviai būtinus veiksmus, sugebėjimai nesitraukti prieš kliūtis, atsirandančias veiklos procese, ir užbaigti pradėtą darbą – tai savybės, kurios tobulėja su darbo patirtimi ir profesinės pareigos

supratimu, įveikiant save patį, savo silpnybes. Pareigūnas turi būti tolerantiškas, jeigu nori pasiekti sutarimo su piliečiais.

Savikritiškumas. Mokėjimas analizuoti savo veiklą, matyti savo klaidas ir jų taisymo kelius, objektyviai vertinti savo veiksmus ir elgesį, neatsitveriant ir nesiteisinant – viena iš savybių, leidžiančių pareigūnui ne tik sąžiningai atlikti pareigas, bet ir tobulinti profesinės veiklos įgūdžius.

Pareigūno asmenybės savybės sąlygoja jo santykius su piliečiais ir yra būtina profesinio tinkamumo sąlyga. Moraliųjų savybių formavimas vyksta įsisavinant dvasines visuomenės ir profesijos vertybes, veiklos procese virstant joms poreikiais ir išitikinimais. Pareigūno asmenybės bruožai, pasireiškiantys jo santykiuose su piliečiais, aplinkiniais ir bendruomene, padeda kelti visuomenės doros lygį ir tuo pačiu – spręsti teisinės problemas.

Studentų mokomosios praktikos vertinimo analizė išryškino šios praktikos ataskaitos silpnąsias ir stipriąsias puses.

Stipriosiomis praktikos ataskaitos pusėmis laikytinas studento profesinis išprusimas, gebėjimas atskleisti konkretaus studento individualias savybes konkrečiame situaciniame kontekste, gebėjimas rasti optimalų problemos sprendimo variantą, kūrybiškumas ir profesionalumas, organizuojant ir dalyvaujant teisėtvarkos palaikymo renginiuose, tvarkingas, nuoseklus praktikos užduočių vykdymo pateikimas ataskaitoje.

Silpnosiomis praktikos ataskaitos pusėmis laikoma studento negebėjimas praktinėse užduotyse remtis ir jas atlikti, atsižvelgiant į teorinius teisėtvarkos (policijos) mokslo aspektus; pokalbių, stebėjimo ar kitų metodų, skirtų būtinos informacijos rinkimui, naudojimas, nesilaikant profesinės etikos reikalavimų; neinformatyvūs, nenuoseklūs, nelogiški užduočių aprašymai; skurdūs refleksiniai įgūdžiai.

Akcentuotina, kad didžioji dauguma studentų – devyni iš dešimties, savo mokomąją praktika liko patenkinti (anketose ją įvertino kaip „labai patiko“ ir „patiko“) ir tik pavieniai studentai pareiškė, kad mokomąją praktika nusivylė. Studentų pasirinkti atskiri vertinimo kriterijai tarp lyčių nesiskyrė. Tyrimo duomenys rodo, kad mokomoji praktika pateisino daugumos studentų, jų lūkesčius, sietinus su pasirinkta profesija. Mes netyrėme, dėl kokių priežasčių nedidelei daliai studentų praktika nepatiko arba labai nepatiko. Tai galėtų būti ir motyvacijos stoka pasirenkant būsimąją profesiją arba dėl negausių policijos padalinių praktikos vietoje, blogesnės jų materialinės bei intelektualinės bazės ir pan. Duomenys rodo, kad praktikoje dirbantys policijos pareigūnai yra pozityviai nusiteikę savo būsimo kolegų atžvilgiu ir linkę jiems padėti.

Aukštojo mokslo institucijos (universitetai) yra priskiriamos viešojo sektoriaus įstaigoms, darančioms didelę įtaką valstybės politiniame, ekonominiame ir socialiniame gyvenime. Šių institucijų administracinės veiklos atsakomybė yra pabrėžtinai didelė, kadangi šios veiklos rezultatai turi lemiamą įtaką visuomenės saugumo ir pilietinės visuomenės formavimui, naujų žinių kūrimui, šalies intelektualinio kapitalo ugdymui ir kūrimui bei kt.

(Ruževičius 2007; Vanagas 2004). Administravimo principai, konkrečiai policijos pareigūnų rengime, nustatomi taip, kad jais vadovaujantis būtų laiduojama veiksminga bendra žmonių grupės veikla, parengta teorinių žinių ir praktikos vienove. Todėl edukaciniu aspektu labai svarbu, kad studentų žinios ir gebėjimai apimtų tuos policijos veiklos organizavimo principus, kurie užtikrintų teisingą sprendimų priėmimą ir laiduotų efektyvią organizacijos veiklą. Manytume, kad pagrindiniai ugdytini studijų procese principai būtų šie:

1. Valdžia ir atsakomybė – tai teisė duoti nurodymus ir galia reikalauti visiško paklusnumo.

2. Tvarka ir drausmė - būtina teritorinės policijos įstaigos sklandaus darbo sąlyga, pasireiškianti paklusnumu, stropumu, aktyvumu, tinkama elgsena ir pagarbos ženklais bei tinkamos personalo atrankos vykdymas.

Manome, kad edukaciniu aspektu, mokomoji praktika sąlygoja kiekvieno studento sėkmingas studijas, sudarant galimybę kontroliuoti savo studijų procesą ir atlikti veiklos refleksiją, keliamas jo pasitikėjimas savo jėgomis, skatinamas kūrybiškumas bei inovatyvumas ir tokiu būdu sudaromos sąlygos sėkmingas studijas sąlygojančių veiksmų veikimui, t.y. studijų motyvacijai ir giluminiam požiūriui į mokymąsi. Nustatėme, kad mokomosios praktikos edukacinė aplinka pasižymi šiais bruožais: atsakomybė už savo veiklos rezultatus, galimybė dalyvauti organizacijos (teritorinio policijos komisariato) veikloje, galimybė naudotis įvairiais ištekliais ir grįžtamasis ryšys tarp studento ir dėstytojo. Visi šie bruožai studijuoti įgalinančioje edukacinėje aplinkoje veikia kaip visuma, sąlygojanti mokymosi jėgų suteikimą ir kokybiškų studijų motyvaciją bei giluminį požiūrį į studijas.

Išvados

Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakultete studijų procese ypatingas vaidmuo tenka praktiniam būsimojo pareigūnų rengimui. Per praktiką studentai susiduria su realiomis gyvenimo problemomis, reflektuodami savo veiklą, atpažįsta teorijas, modelius, metodikas, susipažįsta su veikiančiomis institucijomis, jų funkcijomis, puoselėja savo gebėjimus, formuoja konkretaus darbo gaires. Edukaciniu aspektu mokomosios praktikos sėkmė įstaigoje priklauso ne tik nuo formalaus susitarimo sąlygų laikymosi, gero vadovavimo ir visos darbo apimties atlikimo, bet ir nuo santykių, susiformuojančių tarp studentų ir praktikos vadovo. Pastarasis privalo sumaniai teikti moralinį palaikymą studentui atliekant konkrečias praktikos užduotis, atsižvelgti į individualias globotinio savybes, įgyti studento pasitikėjimą, sukurti sąlygas kūrybingam darbui ir eksperimentavimui, tuo pat metu palaikyti ir taktiškiau nukreipti studentus, paliekant tikrą pasirinkimo laisvę ir teisę turėti savo nuomonę, o taip pat padėti jiems kritiškai vertinti savo patirtį ir aptarti įgytas žinias. Konstatuotina, kad beveik visi praktiką atlikę studentai, nepriklausomai nuo lyties, teisingai pasirinko savo būsimąją profesiją. Akcentuotina, kad teigiamas policijos pareigūnų nusiteikimas priimti mūsų studentus į savo gretas, aukštas jų teorinio pasirengimo vertinimas, rodo,

kad Fakultete yra vykdomas patrauklus studentų - būsimųjų pirmosios grandies policijos pareigūnų rengimas, suteikiantis pakankamą kompleksinį teorinių - praktinių žinių bagažą.

Literatūra

- Bankauskienė, N., Bankauskaitė-Sereikienė, G. (2006) Lietuvių kalbos mokytojo veikla: pamokos organizavimo metodai ir tyrimas. Antra pataisyta ir papildyta laida. Technologija, Kaunas.
- Bubnys, G., Smalskys, V. (2005). Policijos struktūrų valdymas ir personalo rengimas naujosios viešosios vadybos kontekste. Viešoji politika ir administravimas, 13, 92-97.
- Birzer, M. L. (1999). Police training in the 21st century. FBI Law Enforcement Bulletin, 68, 16-19.
- Brogden, M., Jefferson, T., Walklate, S. (1998). Introducing Policework. Publishers Press, London.
- Europos policininkų chartija. (1993). Strasbūras, 1993 m. rugpjūčio 25 d.
- Greičius, S., Vitkauskas, K. (2004). Teisės ir policijos veiklos programos dieninių studijų I kurso studentų mokomosios praktikos programa. Praktinio mokymo metodika. LTU, Vilnius.
- Johnston, C. W., Cheurprakobkit, S. (2002). Educating our Police: Perception of the Police Administrators Regarding the Utility of a College Education, Police Academy Training and Preferences in Courses of Officers. International Journal of Police Science & Management, 4-3, 182-196.
- Jucevičienė, P., Valuckienė, J. (2008). Studijų kokybės sąlygotumas: edukacinės paradigmos raiškos kontekstas. Socialiniai mokslai. Technologija, Kaunas, 4(62), 37-50.
- Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymas, (2000). 2000 m. spalio 17 d. Nr. VIII-2048. Valstybės žinios. Nr. 90-2777.
- Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statutas, (2003). 2003 m. balandžio 29 d. Nr. IX-1538. Valstybės žinios. Nr. 42-1927.
- Mykolo Romerio universiteto statutas, (2004). 2004 m. spalio 28 d. Nr. IX-2515. Valstybės žinios. Nr. 163-5952.
- Mykolo Romerio universiteto Senato 2005 m. liepos 5 d. patvirtinti nutarimu Nr. 1SN-99, Mykolo Romerio universiteto Studentų praktikos (stažuotės) nuostatai.
- Nedzinskas, E., Janušauskas, A. (2007a). Ar pakankamas būsimųjų policijos pareigūnų rengimas tarnybai: mokomųjų praktikų vertinimo analizė. Policijos pareigūnų profesinio rengimo aktualijos [Elektroninis išteklius]: mokslinių straipsnių rinkinys, 41-50.
- Nedzinskas, E., Janušauskas, A. (2007b). Kai kurie studentų mokomosios praktikos aspektai. Policijos pareigūnų profesinio rengimo aktualijos [Elektroninis išteklius] : mokslinių straipsnių rinkinys, 51-60.
- Nedzinskas, E., Janušauskas, A. (2007c). Studentų mokomosios praktikos reikšmė rengiant policijos pareigūnus. Policijos pareigūnų profesinio rengimo aktualijos [Elektroninis išteklius]: mokslinių straipsnių rinkinys, 61-69.
- Nedzinskas, E. (2007). Peculiarities of the assessment of a profession chosen by students applying on the data of practice. Global cooperation in engineering education: innovative technologies, studies and professional development: international conference proceedings, October 4-6, 2007, Kaunas, Lithuania, 121-124.
- Policininko rengimo standartas. (2000). 2000 m. rugpjūčio 29 d. Nr. 1079.
- Ruževičius, J. (2007). Studijų kokybės vadybos sistemų tyrimas. Ekonomika: Mokslo darbai. 80, 48 - 56.
- Vanagas, P. (2004). Visuotinės kokybės vadyba. Technologija, Kaunas.
- Sherman, L. W. (1978). The Quality of Police Education. San Francisco: Jossey - Bass Publishing House.
- Šakočius, A. (2002). Gyvenamosios aplinkos saugumas ir šiuolaikinės policijos sampratos problema. Jurisprudencija, 35 (27), 15-25.
- Tidikis, R. (2002). Policijos mokslų sisteminimo metodologinės prielaidos. Jurisprudencija, 35(27), 26-34.
- Varricchio, D. (1998). Continuing Education: Expending Opportunities for officers. FBI Law Enforcement Bulletin, 67, 4-10.
- Vitkauskas, K. (2005). Mokomosios praktikos įtaka policijos pareigūnų rengimui. Teoriniai ir praktiniai statutinių pareigūnų rengimo aspektai [Elektroninis išteklius]: respublikinė mokslinė konferencija, 2005 m. birželio 10 d., Kaunas. straipsnių rinkinys, 6-15.

THE TEACHING PRACTICE OF THE FUTURE OFFICERS: EDUCATIONAL ASPECT

Summary

The paper aims to reveal the educational aspect of teaching practices training police officers in the faculty of Publish safety at Mykolas Romeris University. The paper studies the essence of the teaching practise, goals and the criteria of assessment. The university education is stated as the advantage of a police worker: having higher education such an officer can better adapt to the relations between the police and Citizen as they became bilateral and are based on mutual understanding. It is associated with changes of the tendencies of crimes, growth of younger and more cruel criminals, appearance of complex development group-nets sailing drugs, terror attacks and international criminal expansion by making use of knew sophisticated technologies.

KEYWORDS: Student, teaching practice, police officer.